

RIZALIK – RIZA ŞEHİRİ Ali KÜÇÜK¹

Alevi yol ve erkânında; Hak-Muhammed-Ali yolunun olmazsa olmazlarından biridir rızalık. Rızalık razı olmaktan, hoşluktan, memnun kalmaktan, “pekiyi” demekten gelir. Bir bakıma kulların, Allah’ın onlara bahsettiği her şeyi sorgulamadan kabullenmesidir rızalık. O’ndan ne gelirse gelsin baş göz üzerinedir.

Rızalık, cennetin de anahtarlarından biridir. Kur’an-ı Kerim’de, Fecr suresinde 27-28-29-30’uncu ayetikerimelerde, Allah bizlere şöyle seslenmektedir: *“Ey huzura kavuşan can. Sen ondan razı o da senden razı olarak dön Rabbine. Artık seçkin kullarımın arasına katıl. Ve gir cennetime.”*

Cemde nakipler (lokma dağıtıcıları) lokma ve niyazları dağıtırken cemaate dönerek üç defa sorar: *“Elimizde yoktur tuğt ile terazi, herkes hakkına oldu mu razı?”* Dağıtılan lokmalar eşit olmayabilir, lokma poşetinin içindeki lokma ve niyaz çeşitleri farklı olabilir. O anda bunların hiçbir hükmü bulunmaz. Koşulsuz olarak her can hakkına razı olur ve *“Allah eyvallah”* der. Cemin bütünü ele alındığında her aşamasının, her ritüelinin, büyükten küçüğüne kadar her uygulamanın bize bir hayat dersi verdiğini bilmekteyiz. Bu bağlamda nakibin *“Elimizde yoktur tuğt ile terazi, herkes hakkına oldu mu razı?”* diye sorduğunda -içinde bulunduğumuz ortamı algılayıp baktığımızda; Hak divanında, pir huzurunda olduğumuz bir anda- aslında bizden istenen, o anki lokmanın ötesinde, hayatımızda yaşadığımız her şeyden; eşimizden, çocuğumuzdan, arkadaşlarımızdan, evimizde, işimizden, soluduğumuz havadan, içtiğimiz sudan, doğadan, kısacası hayatımıza dair ne varsa hepsinden razı olmamızdır.

Böyle bakıldığında bir can, eli ile koymadığını almamalıdır. Rızasız lokmaya el uzatmamalıdır. Rızasız olarak hiçbir işe asla girişmemelidir. Her can tabiata, börtü böceğe, ağaca, çiçeğe, hayvana kısaca tüm varlıklara karşı da bir rızalık hâli içinde olmalıdır. Alevilikte rızalık alınmadan birlikte iki adım dahi yol yürünmez, rızasız lokma yenmez, rızasız hiçbir işlem yapılmadığı gibi rızalık alınmadan birlikte ibadet dahi yapılmaz. Kul kuldan razı ise Hak da onlardan razı olur. Bu yönde bir sahih hadisîşerifte, Allah’ın bize aktardığı en önemli emir şudur ki: *“Ey kulum bana ne ile gelirsenez gelin ben afediciyim afederim. Yalnız kul hakkı ile bana gelmeyin onu af edemem. Onun affı kullara aittir.”* Bunu demekle Cenabıhak rızalığın insan yaşamının da olmazsa olmazı olduğunu bize bildirmektedir. Bu durum Alevilikte cemin, ibadetin

¹ Seyit Sabun Ocağı Mensubu ve İnanç Önderi.

merkezine oturtulmuştur. Ölmeden önce ölmek, hesabını bu dünyada vermek, kul hakkıyla öte dünyaya gitmemek gibi yöntem ve biçimlerle şifrelenerek aktarılmıştır. Bütün bu sistemler birleşe birleşe Alevi yol ve erkânının bütününi oluşturmaktadır.

Bu ulu ve dosdoğru yolun (sırât-ı müstakîm) kurucusu Allah, bu yolun tebliğcisi Muhammed Mustafa, bu yolun rehberi, yol öğretmeni İmam Ali'dir. Bu yolun da bir semavi kitabı vardır, yolun mürşidi tarafından ilk tebliğ ile birlikte insanlara aktarılmıştır. Bu aktarım Medine vesikası ile vücut bulmuştur. Nitekim İmam Ali'nin halifeliğiyle ortaya çıkan en önemli sonuç, ortaya konan temel sistem, ulaşılması istenen nihai hedef hiç kuşku yok ki rıza şehridir. Bu şehir birbirlerinden razı olanların şehridir. Bu şehre ulaşmanın yolu ise dosdoğru bir yoldan, sırât-ı müstakîm yolundan yani Hakk'ın dosdoğru yolundan yürümeektir.

Cenabıhak Kur'an-ı Kerim'de Bakara suresi 189. ayetikerimede "... *evlerinize kapıdan giriniz.*" demektedir. Sizler hiç kendi evine bacadan, pencereden, balkondan gireni gördünüz mü? Görmediğimize göre, pekiyi öyle ise Cenabıhak bize bu ayetikerimeyi niye aktardı? Bu ayetikerime ile bize ne demek istedi? Burada manayı algılamak için bakıldığında tüm kesimlerce gerçek (sahih) olarak kabul edilen şu hadisîşerifle karşılaşmaktayız. Sevgili Peygamberimiz şöyle demektedir: "*Ben ilmin şehriyim Ali ise o şehrin kapısıdır. Bana gelmek isteyenler o kapıdan geçmek zorundadırlar.*" Buradan bakılınca ayetikerime ile hadisîşerif bu manada birbirini tamamlamaktadır. Yani ilim şehrine girmenin tek yolu Ali kapısıdır. Peygamberimiz bizi ayete dayalı olarak uyarmakta, "Bu şehre bu şehri hak ederek, ilim irfan mektebinde yetişerek, Dört Kapı Kırk Makam'dan geçerek, kâmil insan olarak gel; kısaca burayı hak et öyle gel ve gir." demektedir. Koşulsuz olarak buraya girmenin tek bir yolu var o yol da o şehrin giriş kapısıdır ve hiç şüphesiz olarak bu kapı İmam Ali kapısıdır. Bu şehre burayı hak etmeden gelme, rızalık almadan gelme, denilmektedir.

Bir şehir var. Bu şehrin ismi ilim şehri. Buraya girmek için İmam Ali'nin öğretisini bilmek gerekiyor. Peki bu şehir nerede? Bu şehrin bir yol tarifi var mı? Harita üzerinde koordinatları biliniyor mu? Bu sorular uzar gider. Aleviliğe göre bu şehir "Dünya'nın her noktası"dır. Dünya üzerindeki her milimetrekare, bu şehirdir. Bu şehir evimizdir, mahallemizdir, yurdumuzdur, dünyamızdır. Ali bilgisi ile donandığımızda her yer bize ilim şehri olmaktadır.

İlim şehrinin yönetim biçimi rızalığa dayalıdır. Burada her iş ve işlem rızalık hukuku içinde yapılmaktadır. İnsanoğlunun tüm arınmalar ve nefis mücadelesi sonucunda ulaşabileceği son yer, bir bakıma son makam, rıza şehridir. İlim şehrine girmeyi başarmışların yaşadığı bu şehir Allah'ın muradı, Peygamber'in isteği, On İki İmam'ın öğretisi olarak bozulmamış, katışıksız, arı, duru, saf İslami bir yönetim biçimidir. İlk tebliğ ile filizlenip büyüyen ve sürekli olarak gelişip ilim şehrinde meyvesini veren bir büyük öğretiler rıza şehri.

Kurulmak istenen ve murat edilen bu şehir On İki İmam, veliler, erler, pirlar, ocak büyüklerimiz tarafından buyruklar ve sözlü anlatım yolu ile bizlere aktarılmış, asıl hedef ve ulaşılacak nokta her daim diri tutulmuştur.

Sevgili Peygamberimiz ve O'nun devamı olan Ehlibeyit'in yaşama dair, Allah'ın da iradesiyle, kurmak istedikleri ana sistem; Alevi yol ve erkânında rıza şehri olarak öne çıkar. O hâlde nedir rıza şehri, birlikte bakalım.

Allah'ın Murat Edip Peygamber ve On İki İmam Eliyle Kurmak İstedığı Sistem ve Yönetim Anlayışı Nasıldı?

Rıza şehri İmam Cafer Sadık ve Şeyh Safi buyruklarında da ele alınarak detaylandırılmış bir biçimle bize aktarılmıştır. Buyruklarda rızalığa uymayanlara verilecek cezalar dâhil uygulama yöntemlerinin şifreleri bize uyulması gereken emirler olarak aktarılmıştır.

Buyruklarda rızalığın üç türlü olduğu belirtilmektedir. Birincisi kişinin kendisi ile rızasıdır. İkincisi kişinin toplum ile olan rızasıdır. Üçüncüsü ise kişinin yol erkân ile, yani tarikatla olan ilişkisidir.

Kişinin Kendisi ile Rızası: Pir huzurunda ibadet anında baş secdeye iken kişinin kendi kendini ölçüp değerlendirmesi ve bunun sonucunda kendi vicdanı ile kendini yargılamasıdır. Kendi özü ile yüzleşmesidir. Hatalarını, kusurlarını hatırlayıp buna dayalı olarak bir genel muhasebe yapmasıdır. Hiç kimsenin tanıklığına, şahitliğine gerek duyulmadan kendi vicdanını kendine pir ederek, kendi içinde anlık olarak bir bakıma cem olup görgü yaparak kendi kendini yargılamasıdır. Kendi suçunu kendi can gözü ile görmesidir. Yıktığı varsa yapmak için, döktüğü varsa doldurmak için, ağlattığı varsa güldürmek için Cenabhak'tan aman dilemesidir.

İmam Cafer Buyruğu'nda “*Yer yüzü bir uğraş alanı, secde ise bir aynadır. Sofu ayna içinde kendini görecektir. Orada kendisi ile baş başa kalacaktır. Kendini ele verebilecektir. İşte o zaman sofı insan evresine çıkmış olacaktır.*” demektedir. Bu hâli pekiştirmek için de bu hâl koza betimlemesiyle bize şöyle aktarılmaktadır: “*Bir kelebek bir yumurta bırakır. O yumurta pişmanlık yaprağı ile beslenir. Tövbe ipliği ile kozasını örmeye başlar ve erdem ipliğini yaratır. Kendini o ipekten hücrede tutsak eder. Aylarca, yıllarca yalnızlık köşesinde kendisi ile hesaplaşır.*” Devamında “*Pir önünde secdeye durmak, Tanrı katında secdeye durmaktır. Tanrı her şeyi görücü ve bilicidir. Bu dünyada piri kandırmak olasıdır. Ama Tanrı'yı kandırmak olası değildir.*” denilmektedir.

Kişinin kendisi ile rızası kendi kendine özünü dara çekmektir. Güncel ifade ile kendi kendine “öz eleştiri” yapmaktır. Burada seçeneklerin tümü kişinin kendisine bırakılmıştır. Bir baskı veya ek bir telkin bulunmamaktadır.

Kişinin Topluma Rızası: Burada toplumsal ilişkiler ön plana çıkmaktadır. Anlatılmak istenen, kişinin toplumdaki rızası ve karşılığında da toplumun kişiden rızasıdır. Alevi İslam anlayışında bu karşımıza edep olarak çıkmaktadır. Bu durum Alevilikte “edeb” olarak şifrelenmiş olup bir canın (kişinin) eline, beline, diline, eşine, işine, aşına, yoldaşına sahip olması biçimiyle yedi şart adı altında ifade edilmektedir. Genel anlatımda ise “Eline, beline, diline sahip olmak” üçlemesi ile bize aktarılmaktadır. Bu üçleme, bu üç damga, mühür kişiyi kötülüktan uzak tutar. Bir sofı bütün bu hasletlere gem vurmazsa asla gerçek bir sofı olamaz, pişemez, ham kalır. Sonuç olarak bu hasletlerden kendini koruyup pişen kişiden topluma da razı olur.

Birlikte adil ve hak hukuk dairesi içinde bir yaşam Allah'ın muradı olup birbirimizin hak ve hukukuna saygı göstererek yaşamak Âdem Ata'dan Hz. Muhammed'e kadar 124 bin nebi peygamberin anlatımında vardır. Her nebi ve peygamber tarafından bu husus insanoğluna tebliğ edilerek aktarılmıştır.

Kişinin Tarikatla Rızası: Alevilikte tarikat, takip edilen yol anlamındadır. Yola giriş yapan can kendi isteği ile yani rıza ile giriş yapmaktadır. Bu konuda hiçbir baskı ve zorlama yoktur. Yola rıza ile giren can, yolun gereklerini sevgiye dayalı olarak, inanarak rıza ile yerine getirmelidir. Yola girişte baş okutma erkânı haricinde en büyük intisap, musahiplik ile olmaktadır. İmam Cafer Buyruğu'nda bu durum şöyle aktarılmaktadır: *“Musahip olmak demek; malı mala, canı cana katmak demektir. Rızalık olayını en küçük alanda başlatmak demektir.”*

İmam Caferi Sadık: *“İster pir olsun isterse talip olsun bütün tarikat ehlinin her an rıza ile iş yapması gerekir ve rızadan dönmeleri gerekir.”* diye buyurmaktadır.

Kişi kendinden, toplumdan ve tarikattan razı olursa toplum da ondan razı olur. Böylelikle üç rıza birleşerek “El ele el Hakk’a.” ulaşılır.

Rıza şehrinde mülkiyet yoktur, mülk Allah'ındır. İnsanlar kullanıcıdır.

Rıza şehrinde sermaye tek elde toplanmaz, tüketim kadar üretim yapılır, telef edilmez, israf yoktur. Varlıklar toplum yararına kullanılır.

Rıza şehrinde sen ben yoktur “biz” vardır.

Rıza şehrinde dış kapılar kilitlenmez.

Rıza şehrinde cebir ve şiddet yoktur.

Rıza şehrinde mutluluk ve acılar paylaşılır.

Rıza şehrinde zorlama yoktur.

Rıza şehrinde yalan, dolan, fesat, kin ve iftira yoktur.

Rıza şehrinde insanlar eşit statüdedirler, kimsenin üstünlüğü ve önceliği yoktur.

Rıza şehrinde her şey rızalık ile olur, rızalık ile sağlanır.

Rıza şehri tasa ve kıvançta birleşen insanların şehridir.

Rıza şehrine yoksullar doyurulur, çıplaklar giydirilir, yüzler güldürülür.

Rıza şehri, rızalığa razı olanların şehridir.

Burada emaneti ehline teslim etmek vardır.

Burada “Onlar yiyemiyorsa ben de yemem.” anlayışı vardır.

Burada “Rüşvet alan da veren de cehennemdedir.” diyenler vardır.

Burada "Hırsızlık yaparak getirilen, kızım Fatıma dahi olsa elini keserdim." diyen bir Peygamber anlayışı vardır.

Burada bütün insanların kardeş olduğu anlayışı vardır.

Burada ötekileştirme, dışlama, alaya alma, hafife alma gibi kavramlar yoktur.

Burada adalet, sevgi, barış, hoşgörü, edep ve ahlak vardır.

Burada kul kendinden, toplumdan ve yoldan razıdır. Toplum da kuldan razıdır.

Allah'ım bizlere de böyle bir yaşam nasip eyle...